

Industrivern for fremtidens utfordringer – er dere forberedt?

Jan Helge Kaiser

Fylkesberedskapssjef

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

06.12.2019

Agenda

- Utfordringsbildet
- Totalforsvaret
- Litt om fylkesmannen
- Samarbeid og samvirke

Nasjonalt trusselbilde

Politiets sikkerhetstjeneste

- Masseødeleggelsesmidler
- Terror
- Trusler mot myndighetspersoner
- Spionasje

DSBs krisescenarioer (nasjonalt risikobilde)

Etterretningstjenesten

- Militant islamisme
- Russland og Nordområdene
- Trusler i det digitale rom
- Midtøsten og Nord-Afrika
- Østen/Kina

Sårbarhet

B&A

Industri

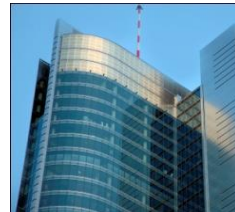
Helse

Samband

Transport

Finans

Strømutfall

Ledelse

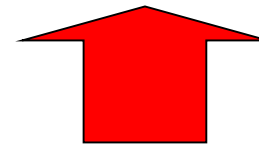

Vannforsyning

Matforsyning

Kritisk infrastruktur

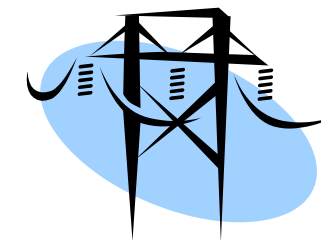
Transport

Ekonomi

Vann og avløp

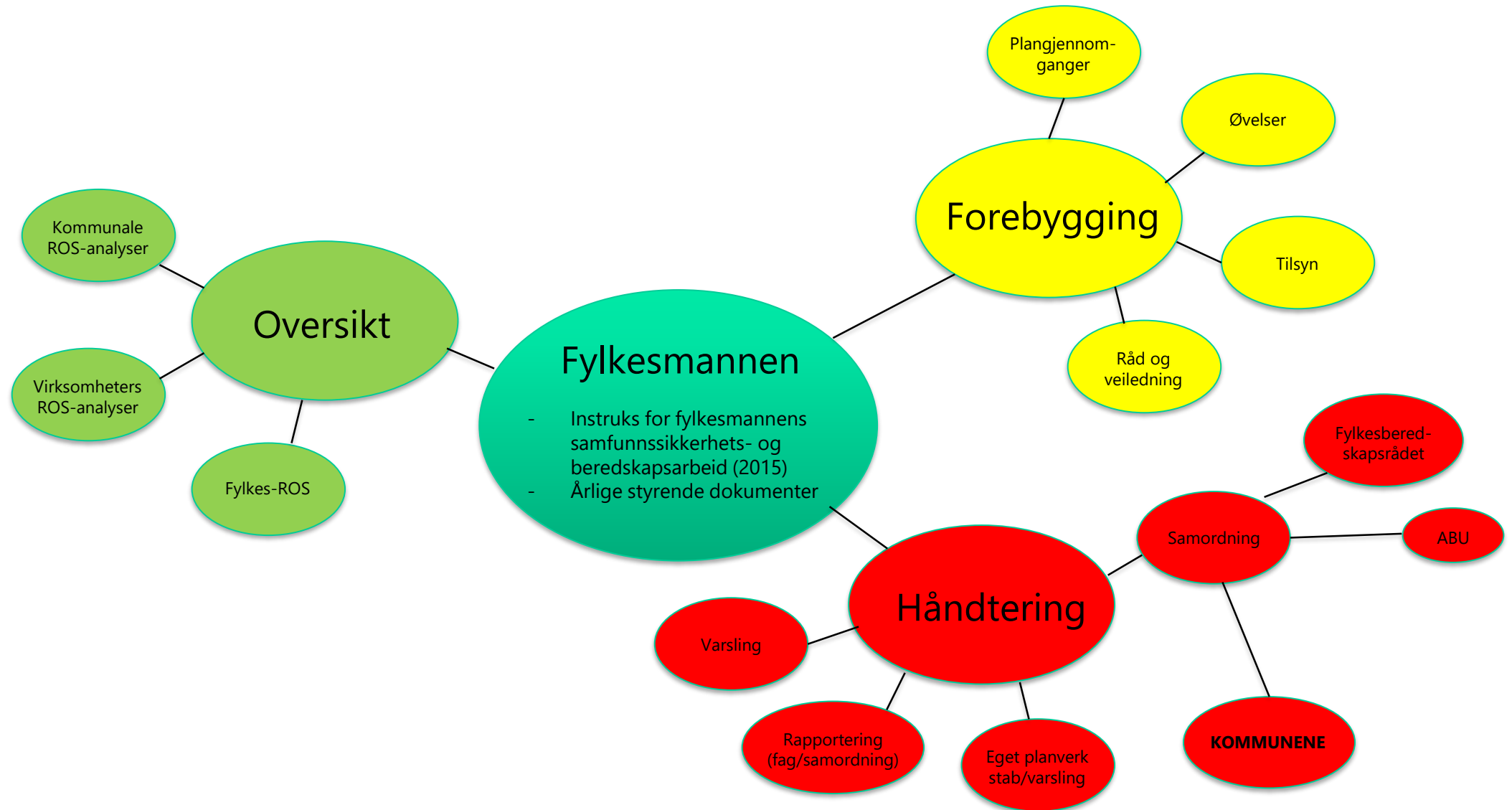
Energi

Samarbeid og samvirke i fremtiden

- Fra respons til forebygging
- Fra akutt til langsiktig innsats
- Samarbeid på tvers av sektorer
- Samarbeid på tvers av nivå
- Bruk av ny teknologi
- Ikke minst, samarbeid med de som ikke samarbeider i det daglige! (ref flyktnings situasjonen i 2016)

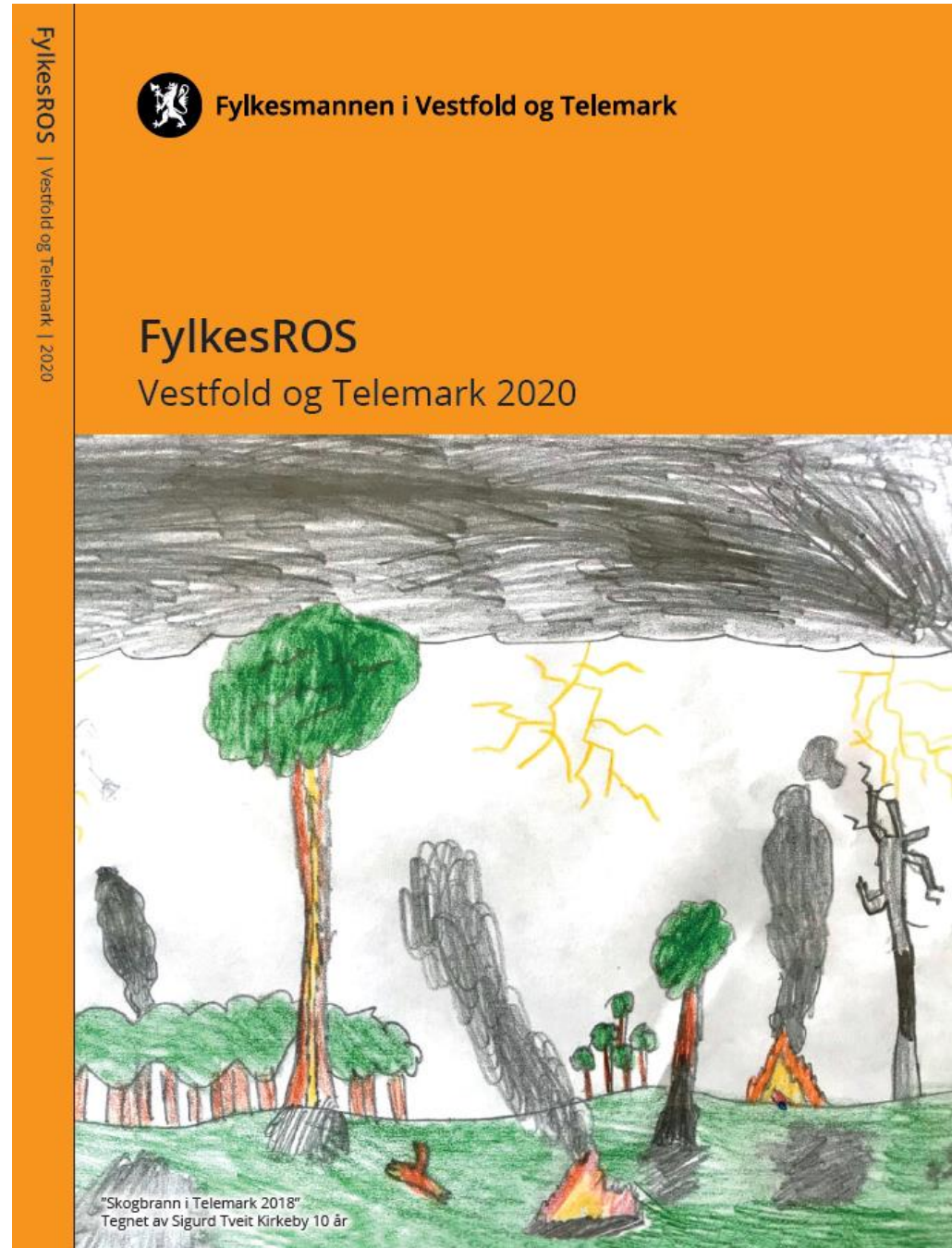
Fylkesmannens oppgaver på beredskapsområdet

FylkesROS 2020

- Krav til alle fylker
- Tilsvarende i kommunene

06.12.2019

Leveringssvikt medikamenter og medisinsk forbruksmateriell

Ny kunnskap

Strøm- langvarig
bortfall

Prosessen er den viktigste

Kyr med melkespreng måtte vente i 22 timer

KRISE I FJØSET: Melkebonde Espen Finden i Hillestad syntes det var lite hjelp å hente hos Skagerak Energi da strømmen gikk lørdag kveld. Med 110 kyr i fjøset, 40 av dem melkekyr, er han kritisk avhengig av strøm. Først da han fikk hjelp fra en snill nabo og en elektriker, kunne han få melket kyrne, og da var det gått 22 timer siden strømmen forsvant. **SIDE 6**

VAR KRITISK: Melkebonde Espen Finden var uten strøm til kyrne sine i helga. - Det var litt krise en stund, forteller han, her sammen med avlser Gard Gustavsen og de 110 kyrne. Skagerak Energi sier bøndene i lignende situasjon må ha alternativer klare når slike kriser oppstår.

FOTO: MORTEN FREDHEIM SOLBERG

STOR PRISVARIASJON
Simen Johannessen ved fiskemottaket på Hvasser har hammer å tilby: til 550 kroner per kilo.

- Rydd opp på fortauene
Jan Lindh ber om at det blir ryddet vekk fortauuskilt som gjør det vanskelig for bevegelseshemmede.

Bibbis suksessoppskrift
Bibbi Engø mener det er trivsel på arbeidsplassen som er veien til suksess.

Totalforsvaret

- Utviklet etter andre verdenskrig
- To formål:
 - Avskrekke enhver aggressor fra å angripe Norge
 - Dersom et angrep allikevel kom ville samfunnets samlede reussurser settes inn i forsvarskampen

Angrepsplanene

- Del av en storkrig
- To separate angrep Nord-Norge/Sør-Norge
- Utstrakt bruk av taktiske atomvåpen
- Styrkeforholdet endret seg

Handelsdepartementet
Forsyningdirektoratet

H 895010

Vekselskort for mel m. v.

(Dato for leveringsskjema)

(Aukseral)

Hvert merke gjelder for 65 gr. mykt bakverk eller 40 gr. hårdt bakverk eller 50 gr. mel, grynvarer, ris, potetmel, erter og bønner.

65	65	65	65	65	65
50	50	50	50	50	50
40	40	40	40	40	40
65	65	65	65	65	65
50	50	50	50	50	50
40	40	40	40	40	40
65	65	65	65	65	65
50	50	50	50	50	50
40	40	40	40	40	40
65	65	65	65	65	65
50	50	50	50	50	50
40	40	40	40	40	40

- Wegger og Kvalsvik A/S
- John og Kristian Fadum A/S
- TH-maskin A/S
- Åsmund Berg
- Entreprenørfirma Boje Pedersen
- Ole Lysaas A/S
- Arne Olav Lund A/S
- Arne Lieng A/S
- Svein Kolstad
- Thor Wilke A/S
- Arne Engelstad

- Tønsberg
- Tønsberg
- Sandefjord
- Sandefjord
- Sandefjord
- Sandefjord
- Larvik
- Svelvik
- Hof
- Hof
- Svarstad

Reglement for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig

Reglement for forberedelse av bygninger til Totalforsvaret ved beredskap og i krig

DIREKTORATET FOR SIVILT BEREDSKAP
1986

TOTALFORSVARET LEVERINGSKONTRAKT

Medtatt av (inkludert nummer):

Kontraktens art (inkludert nummer):

KONTRAKTVILKÅRE 12

Leveringsdato (sivile og krig)	Startdato:
ALLE FRIKOST LØSN	Kontrakt: 10-13-11
NO. 134, 1163 stokke	Kontrakt: 9704
Kontraktperiode:	Denne kontrakt gjelder for:
1.1.86 - 31.12.88	30 dager
Navn og adresse på den myndighet som fattet beslutning:	
Forsyningssjef i FORSVARSKORP, Postboks 112, 2101 TØNSBERG	
Følgende varer leveres i henhold til denne kontrakt:	
1023, 390417, 2 netting	

VARESLAG	ENHET	MYNDSHETS INNHOLD	MYNDSHETS INNHOLD
✓ 01-134 (134)	2000	14	80
✓ 01-134	nr	182	1600
✓ 01-134	nr	2	10
✓ 01-134	nr	17	80
✓ 01-134	nr	25,25	217,3
✓ 01-134	nr	21	422
✓ 01-134	nr	14	90
✓ 01-134	nr	141	880
✓ 01-134	nr	115	874
✓ 01-134	nr	6	34
✓ 01-134	nr	11	101
✓ 01-134	nr	29	173
✓ 01-134	nr	60	300
✓ 01-134	nr	45,3	270
✓ 01-134	nr	71	402
✓ 01-134	nr	13,3	78
✓ 01-134	nr	71	402
✓ 01-134	nr	12	60
✓ 01-134	nr	180	2320
✓ 01-134	nr	21	121
✓ 01-134	nr	20	200
✓ 01-134	nr	302	1800
✓ 01-134	nr	11,3	64
✓ 01-134	nr	14	81
✓ 01-134	nr	14	81
✓ 01-134	nr	8	30
✓ 01-134	nr	145	814
✓ 01-134	nr	145	814
✓ 01-134	nr	34	201
✓ 01-134	nr	20	127
✓ 01-134	nr	730	4200
✓ 01-134	nr	141	814

Denne kontrakt er utarbeidet av FFI og godkjent av myndighetene.

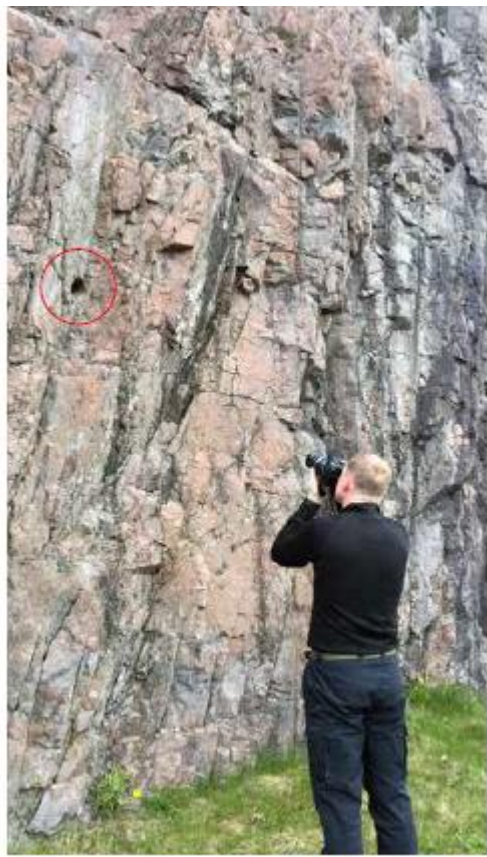
Medtatt av (inkludert nummer):

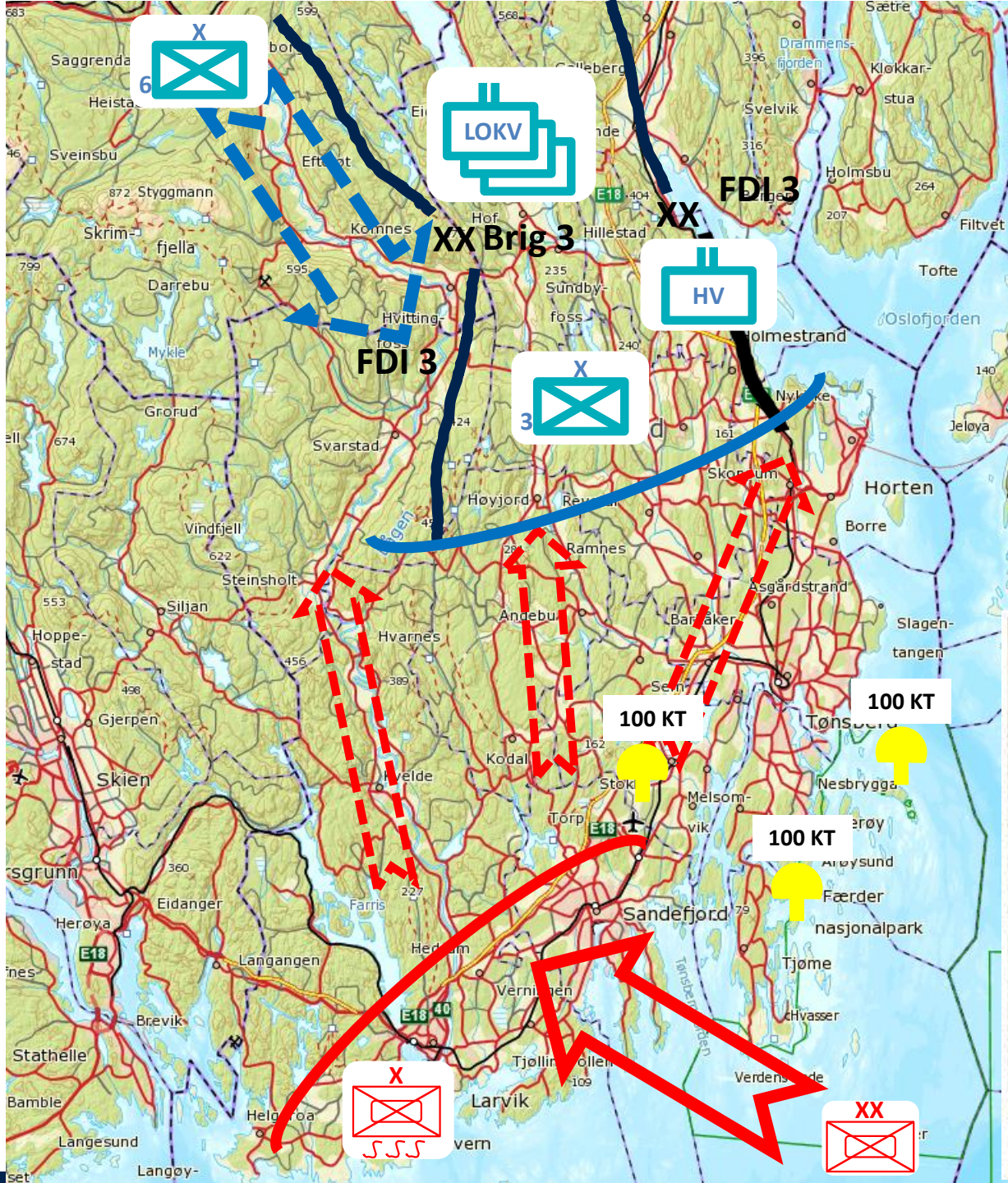
Kontraktens art (inkludert nummer):

1023, 390417, 2 netting

1023, 390417, 2 netting

1023, 390417, 2 netting

Et mulig angrep på Vestfold under den kalde krigen

Avisutklipp som viser de stridende parter under Øvelse «Blue Fox» i 1986. Faksimile fra Vestfold Arbeiderblad 8. september 1986.

Den kalde krigen – rarieteter!

- Liverpool ble seriemester i England!

Den sivile beredskap frem til 1991- mål

Forberede det sivile samfunn på å møte en krigssituasjon slik at:

- Omstilling fra fred til krig kan skje hurtig og effektivt med bibehold av et organisert samfunn
- Det militære forsvar sikres den nødvendige sivile støtte
- Totalforsvarets sivile ledd og befolkningen får dekket sine viktigste behov
- Liv og helse blir vernet
- En omlegging til den høyest mulige grad av selvforsyning kan gjennomføres

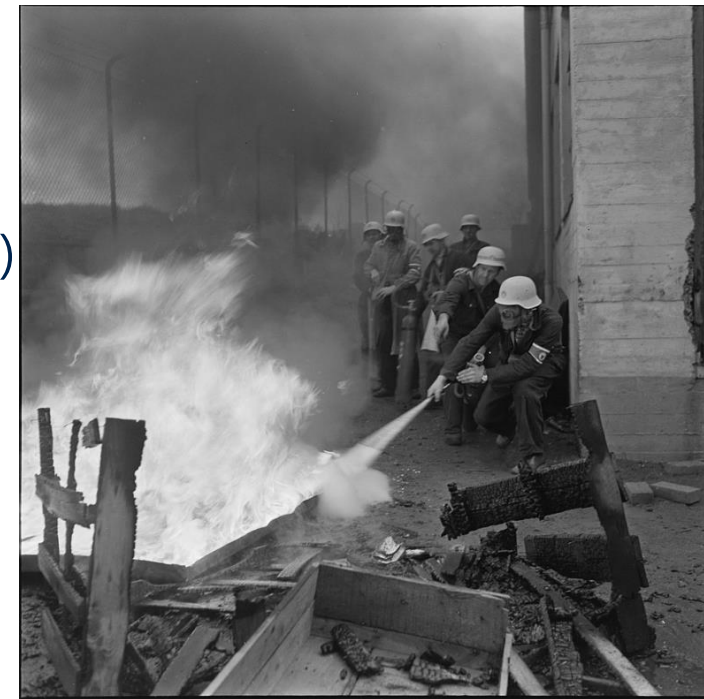

Fig. 6. Bolig- og industristrøk i bydelen Hammerbrook (27—28. juli 1943).

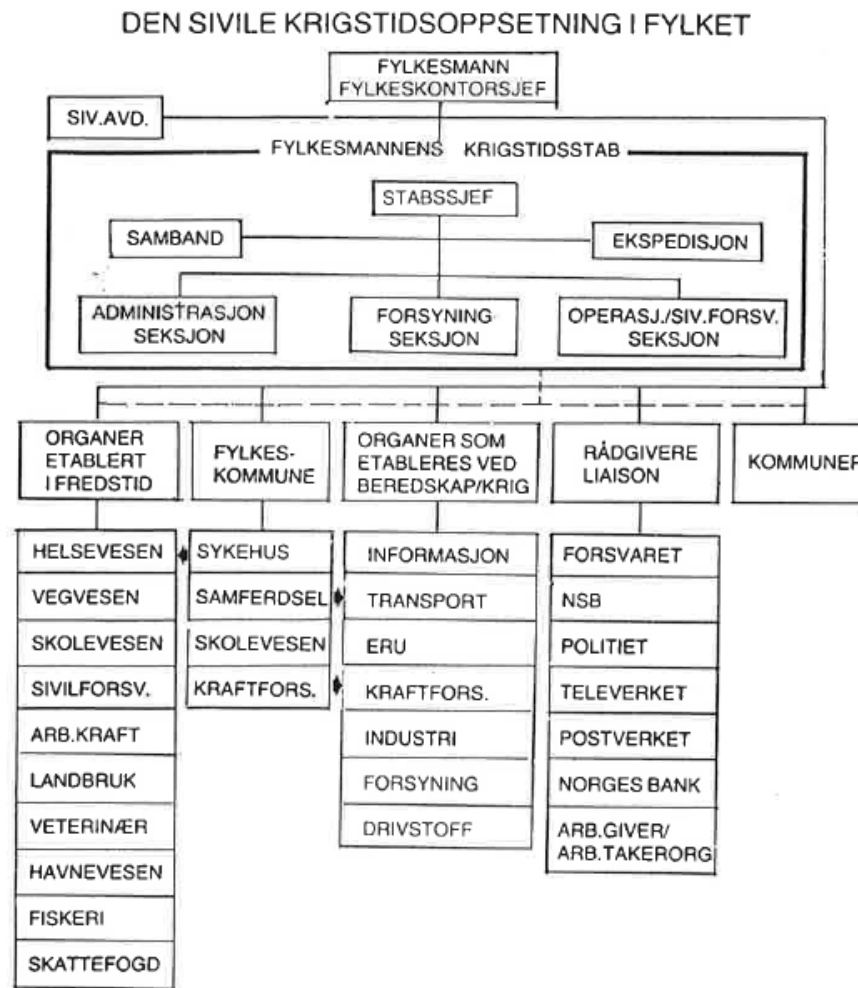
Industrivernet og totalforsvaret, et tilbakeblikk

- 1938 Industriluftvernet, offensivt industrivern, senere defensivt med brannvern og sanitet
- 1953 – sivilforsvarsloven, industrivernet fulgte stort sett sivilforsvarets utvikling frem til 1991
- Personellet var mobilisert i egen stilling
- 2010 sivilbeskyttelsesloven – NSO tilsynsmyndighet
- Etter 1991, endring bort fra krig som dimensjonerende
 - (Spredning et gjennomgående prinsipp under den kalde krigen)

Sivil krigsoppsetning i fylket frem til 1991

————— = ledelse
 = koordinering og samarbeid
 -♦- = samlet ledelse ved beredskap/krig

Forsvaret 1990-2015

STYRKEUTVIKLING I FORSVARET 1991 – 2015

Kilde: «Balansegang. Forsvarets omstilling etter den kalde krigen».
Olav Bogen og Magnus Håkenstad.

Status	1991	1998	2004	2015
Stående styrker				
Brigader	1	1	1	1
Kampfly	76	Ca 75	57	Ca 57
Helikoptre	34	36	36	Ca 35
Fregatter	5	4	3	5
Ubåter	14	10	6	6
MTB/korvett	33	20	15	6
Mobiliseringsstyrker				
Brigader	12	5	1	0
LV-batterier	Ca 30	Ca 26	2	1
KA-fort/KA-anlegg	48	21	0	0
HV-mannskaper	83 000	83 000	45 000	42 000

Det nye totalforsvaret

- Moderne krigføring – endret beskyttelsesbehov.
- Forsvar av verdier og infrastruktur får høyere verdi
- Et helt annet samfunn
- Evne til maktprojeksjon i tre dimensjoner – tid, rom og ulike samfunnsfunksjoner.
- Allianseforsvar – mottak, samarbeid, støtte
- Styrke evne til felles situasjonsforståelse, ledelse og responsevne på alle nivå!

Industrivernet og totalforsvaret i dag

- Hybride trusler - egenbeskyttelse
- Kontinuitetsplanlegging – egen beredskap
- Bistå ved redningstjeneste men hva er rollen ved akutt forurensning?
- Forsyningsberedskap? Drivstoff – kraft?
- Bedrifter med avtaler om leveranse til Forsvaret og/eller samfunnskritisk funksjon, industrivern? Mobilisering i egen funksjon utløst gjennom SBS?
- Fortsatt følge Sivilforsvaret?

Samarbeid med industrien og industrivernet – hvorfor?

Industrien og industrivernet representerer:

- **Beredskap** med materiell, kompetanse og ferdigheter. RFGA, lokaler, særskilt materiell, er organisert og trent for innsats
- **Sårbarhet** ved at hendelser direkte eller indirekte vil berøre bedriftens kjerneoppgaver
- **Risiko** ved at bedriftens aktivitet (transport/lagring/transport) kan være utløsende årsak til hendelser som utfordrer samfunnets beredskap
- Leverer samfunnskritiske tjenester og funksjoner i fred krise og krig

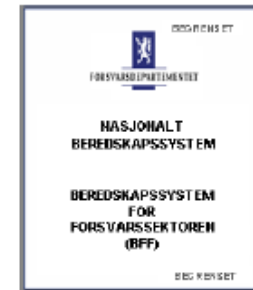
Beredskap handler gjerne om å nytte hele samfunnets ressurser!

- Utfordringer:
 - Møte forventningene fra offentlige myndigheter
 - Organisatoriske utfordringer inkl. kompetanse (konsernmodeller)

Sivilt beredskapssystem (SBS)

- Bygger på:
 - Nasjonalt Beredskapssystem
 - Beredskapssystem for Forsvaret
- Som igjen bygger på NATOs beredskapssyst.

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 10. april 2015 med hjemmel i lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlege rådgjerder under krig, krigsfare og Kongeriket Norges Grunnlov 17. mai 1814 § 3. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet

1. Sivilt beredskapssystem (SBS) fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.¹
2. Departementene og Statsministerens kontor delegeres myndighet til å foreta nødvendige endringer og oppdateringer i beredskapstiltakene i kapittel 3 i SBS innenfor sine ansvarsområder, med mindre endringene er prinsipielle.
3. Justis- og beredskapsdepartementet delegeres myndighet til å videreutvikle, oppdatere og gjøre endringer i øvrige kapitler i SBS, med mindre endringene er prinsipielle.
4. Kongelig resolusjon av 29. april 2005 om fastsettelse av Sivilt beredskapssystem² oppheves.

¹ Vedlegget er gradert BEGRENSET iht. sikkerhetsloven § 11 og § 12 og unntatt offentlighet etter offentlighetslova § 13.

² Ikke kunngjort i Norsk Lovtidend. Lovdatas anm.

Er samordning en selskapslek?

Samordne og samarbeide

- Samordne: «*koordinere til en helhet, slik at det oppstår overensstemmelse*»
- Samarbeid: «*det å arbeide sammen; arbeid i fellesskap*»
- Koordinere: «*få til å virke sammen; samordne*»

Oppdrag og fullmakter regionalt/lokalt om å samordne.

- Fylkesmannen, kgl.res.19.06.2015
- Politimester, kgl.res.19.06.2015/politiloven
- HV-distriktssjef, «*Ivareta lokalt territorielt ansvar innenfor eget distrikt i fred, krise og krig.*»
- Kommunen, sivilbeskyttelsesloven

Fra boka Det nye Totalforsvaret (Gyldendal, 2019, Norheim-Martinsen): «*I fredstid er det politiet som har ansvar for samfunnssikkerhet*»

Fylkesmannens mandat og ansvar (kgl.res.19.06.2015)

Instruksen gjelder for fylkesmannens **samordning** av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom kunnskap og oversikt over risiko og sårbarhet, effektiv og målrettet forebygging, tilstrekkelig beredskap og krisehåndteringsevne, gjenopprettelse av funksjoner ved ødeleggelser, samt læring fra øvelser og hendelser.

- Instruksen gjelder i hele krisespekteret fred, krise, væpnet konflikt og krig.
- Instruksen endrer ikke andre samfunnssikkerhetsaktørers ansvar.
- Instruksen endrer ikke gjeldende ansvar og organisering ved aksjoner ved akutt forurensning.
- Instruksen endrer ikke gjeldende ansvar og organisering av redningstjenesten eller politiets generelle ansvar etter politiloven § 2 nr. 4 og § 27 tredje ledd.

IV Fylkesmannens ansvar for å samordne, holde oversikt over og informere om arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket
Fylkesmannen skal

- **samordne** det sivile arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og kontakten innen totalforsvaret i fylket
- **samordne** den sivile planleggingen med Forsvarets muligheter for å gi støtte til det sivile samfunn og med Forsvarets behov for å få sivil støtte

.....Fylkesmannens mandat og ansvar (kgl.res.19.06.2015)

V Fylkesmannens oppgaver som veileder og pådriver

- ta initiativ til, veilede og **samordne** arbeidet med den sivile beredskapsplanleggingen i fylket, samt det sivil-militære samarbeidet om beredskapsplanlegging i fylket

IX Fylkesmannens regionale **samordningsansvar** ved håndtering av uønskede hendelser

- Fylkesmannen skal på regionalt nivå **samordne** den sivile krisehåndteringen, og mellom sivile og militære myndigheter, for å sikre optimale løsninger i samarbeid med berørte aktører, og i samsvar med gitte instruksjoner, retningslinjer og lover. Når uønskede hendelser er varslet eller har oppstått, skal fylkesmannen og berørte politimestere umiddelbart etablere gjensidig kontakt for å vurdere situasjonen.

X Fylkesmannens samfunnssikkerhetsinstruks kap X

- Fylkesmannen skal sørge for at fylkets ressurser fordeles og utnyttes på en måte som dekker befolkningens behov best mulig i samsvar med eventuelle retningslinjer fra aktuelt fagdepartement. Fylkesmannen skal om nødvendig og i samarbeid med andre myndigheter samordne og prioritere mellom sivile behov og videreformidle ekstra ressurser til kommunene. Fylkesmannen skal bidra til **fremskaffing, samordning og prioritering av sivil støtte til Forsvaret.**
- Er fylkesmannen avskåret fra kontakt med regjeringen, eller oppstår det på grunn av forholdene fare hvis beslutninger utsettes, skal fylkesmannen, i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta samfunnsviktige interesser, **gi bestemmelser og utøve forvaltningsmyndighet som nevnt i lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold § 5 første ledd, jf. § 3.**
- Når Kongen bestemmer kan fylkesmannen, om situasjonen gjør det nødvendig under krig, krigsfare og liknende forhold, **gi pålegg til forvaltningsorganer og politiet i fylket og ved behov omgjøre deres avgjørelser.**
- På en erklært krigsskueplass **skal fylkesmannen overlate ledelsen av fylkesadministrasjonen til de militære myndigheter** i den utstrekning disse krever det etter lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold § 5 første ledd, jf. § 6.

Fylkesberedskapsrådet (FM kan innkalle de han/hun ønsker)

- Etatssjefer (politi, HV, brann (kommunalt), sivilforsvar, helse, mattilsyn mm)
- Eiere av kritisk infrastruktur/samfunnstjenester (kraft, vann, transport, ekom, finans)
- Frivillige organisasjoner
- Næringsliv
- Kommuner

Kommunen (forskrift om sivilbeskyttelse)

§ 1. Formål

- Forskriften skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.
- Plikten omfatter kommunen som myndighet innenfor sitt geografiske område, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører.

I tillegg helhetlig ROS-analyse og overordnet beredskapsplan

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Kgl. res 14. mai 2019)

Kunnskap om samfunnets sårbarhet benyttes til å sette mål for en klimatilpasset og trygg samfunnsutvikling. Dette skal gjøres både gjennom beredskapsplanlegging etter sivilbeskyttelsesloven og i samfunns- og arealplanleggingen.

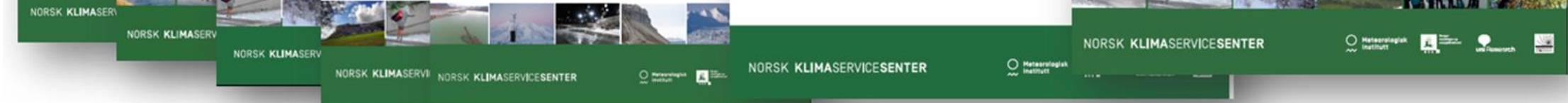
Det er viktig at arealplaner bygger på et kunnskapsgrunnlag som avklarer all risiko og sårbarhet, herunder naturfarer og klimaendringer, virksomhetsrisiko og konsekvenser for svikt i viktige samfunnsfunksjoner.

(hentet fra side 15)

Klimaprofiler

Når må vi samordne?

- Skogbrann
- Atomhendelser/ulykker
- Andre naturhendelser(flom/skred/vindfall)
- Sikkerhetspolitiske kriser
- Totalforsvaret (SBS/BFF-mottak av allierte forsterkninger)
- Katastrofer og ulykker (industriulykker/transportulykker/terrorhendelser)
- Flyktningehåndtering
- I utlandet eller hjemme
- Smittevernsaker/pandemi
- Evakuering
- Cyberangrep

Evne til samhandling når informasjonen er gradert

- Samvirke og ledelse
 - FIS BASIS
 - Møtelokaler
- Fylkesberedskapsrådet
- Kommunene
- Evne til møter, oppbevaring, drøfting, deling og produksjon av informasjon
- Kompetansebehov, kapasitetsutfordringer?
- Fare for handlingslammelse?
- Grunnleggende nasjonale funksjoner (objektsikkerhet?) vs. andre prosesser slik som KIKS

Reformene siste 5 år

- Politireformen
- Kommunereformen/regionreform/fylkesmannsreformen
- Langtidsplanen for Forsvaret, 2015 og 2020
- Landmaktsutredningen
- Konseptvalgutredningen for sivilforsvaret
- Brannstudien
- Program for utvikling av totalforsvaret

Strukturell sårbarhet - struktur danner forutsetning for samhandling, kultur avgjør kvalitet!

Et lappeteppe

På grunn av de overlappende grensene må beredskapsaktørene i dag gjennomføre de samme øvelsene og møtene med flere aktører i samme etat.

– Med skogbrannberedskapen hadde vi tre møter med samme tema. Det sier seg selv at dette ikke er veldig effektiv. Med regionreformen hadde vi en fin anledning til å harmonisere grensene, og ikke fortsette med et geografisk lappeteppe. Det ble ikke gjort.

TUNGVINT SAMARBEID: Stabssjef Glenn Rhodén i Sørøst politidistrikt kaller beredskapen i regionene for geografiske lappetepper.

FOTO: HARALD INDERHAUG / NRK

Viken får hele fire politidistrikter – frykter kaos under kriser

Viken blir et lappeteppe av politidistrikter. Ekspert frykter dårlig krisehåndtering og mener kartet må tegnes på nytt, men regjeringen nekter.

OVERLAPP: De hvite linjene markerer grensene til de fire politidistriktene som vil berøre storfylket Viken, som er markert med mørkeblått.

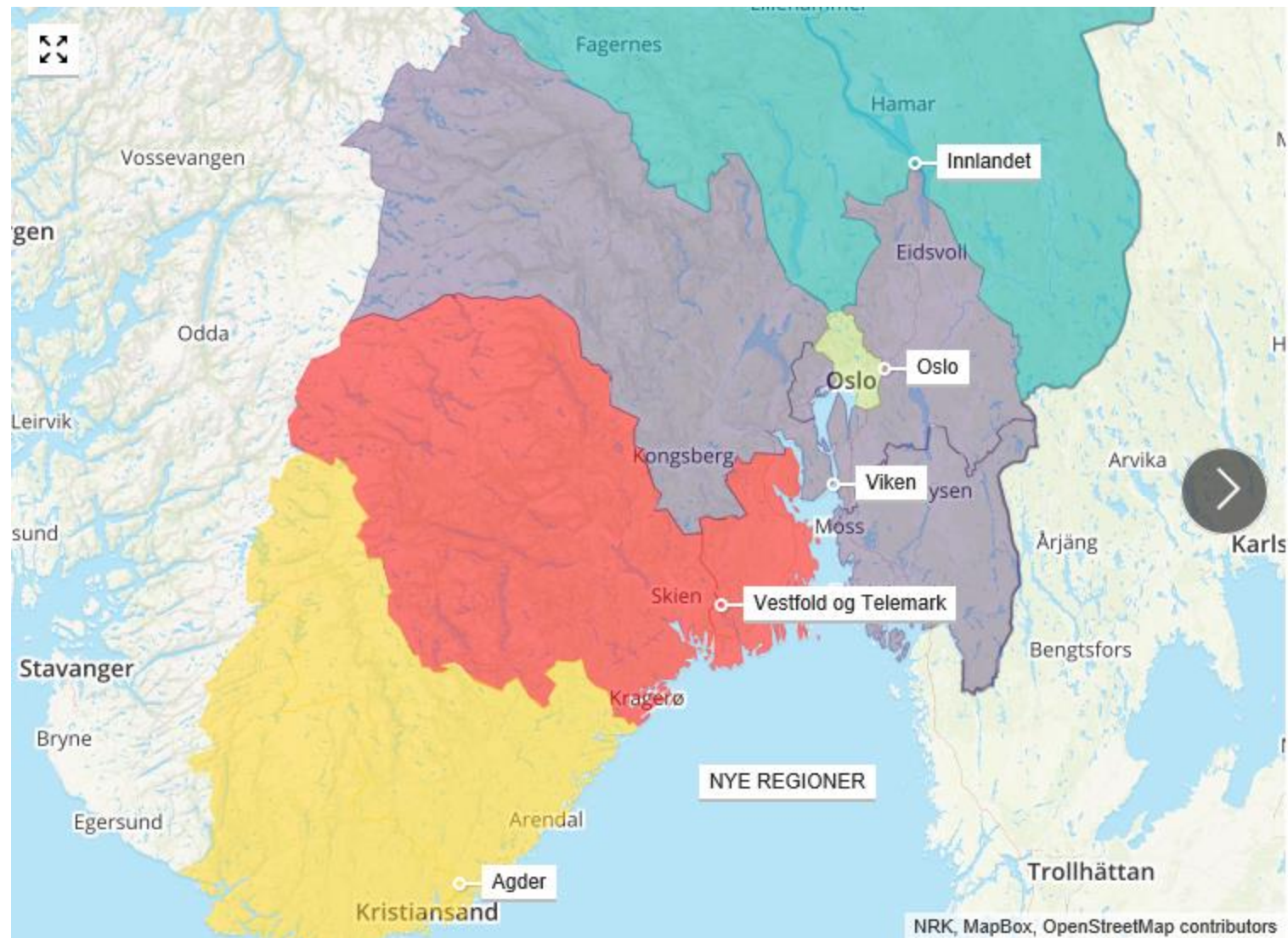
Gjermund Erikstein-Midtbo
@MidtboeGjermund
Journalist

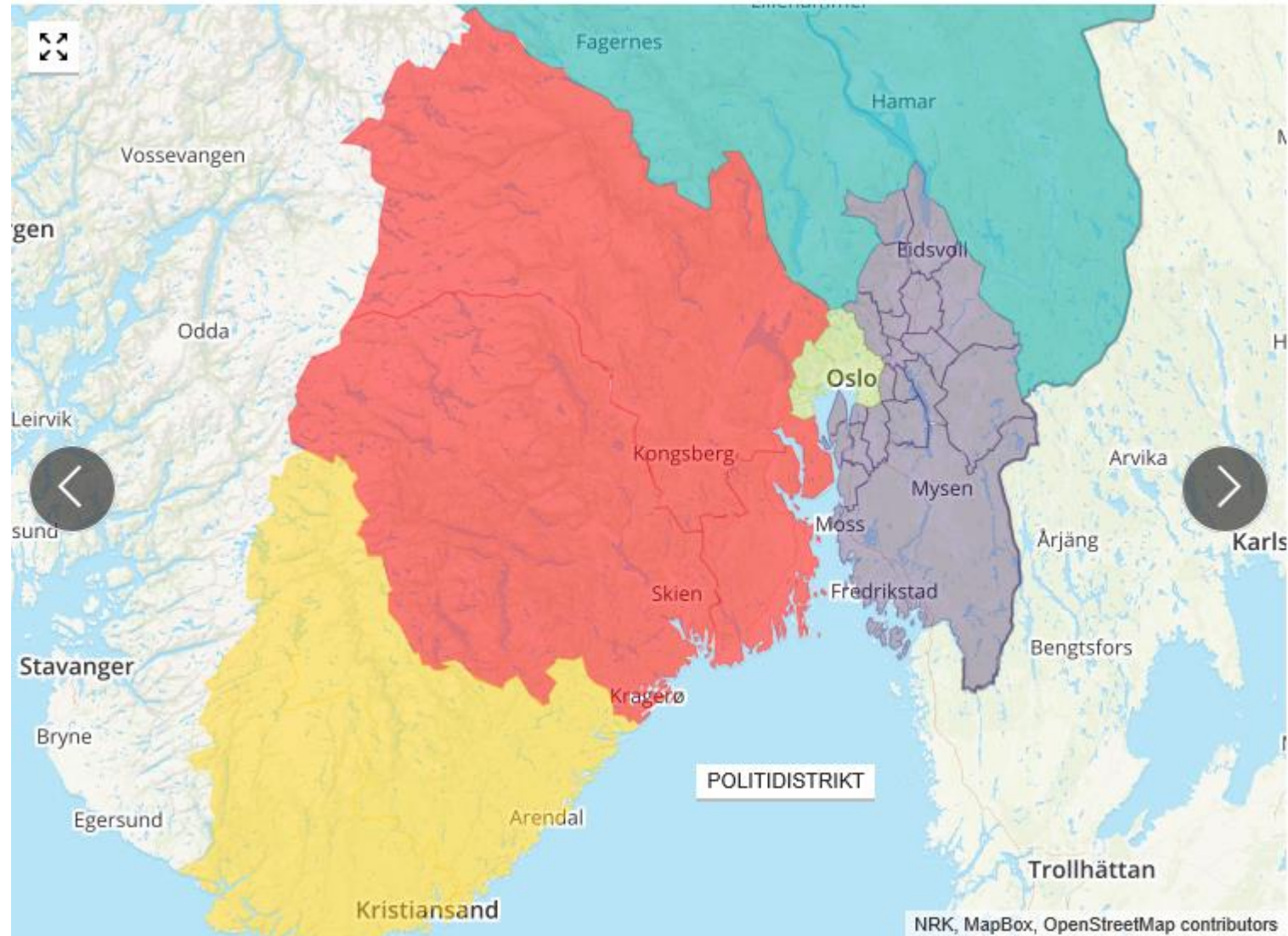
Øyvind Gustavsen
@oygustavsen
Journalist

Publisert 12. okt. 2018 kl. 06:43

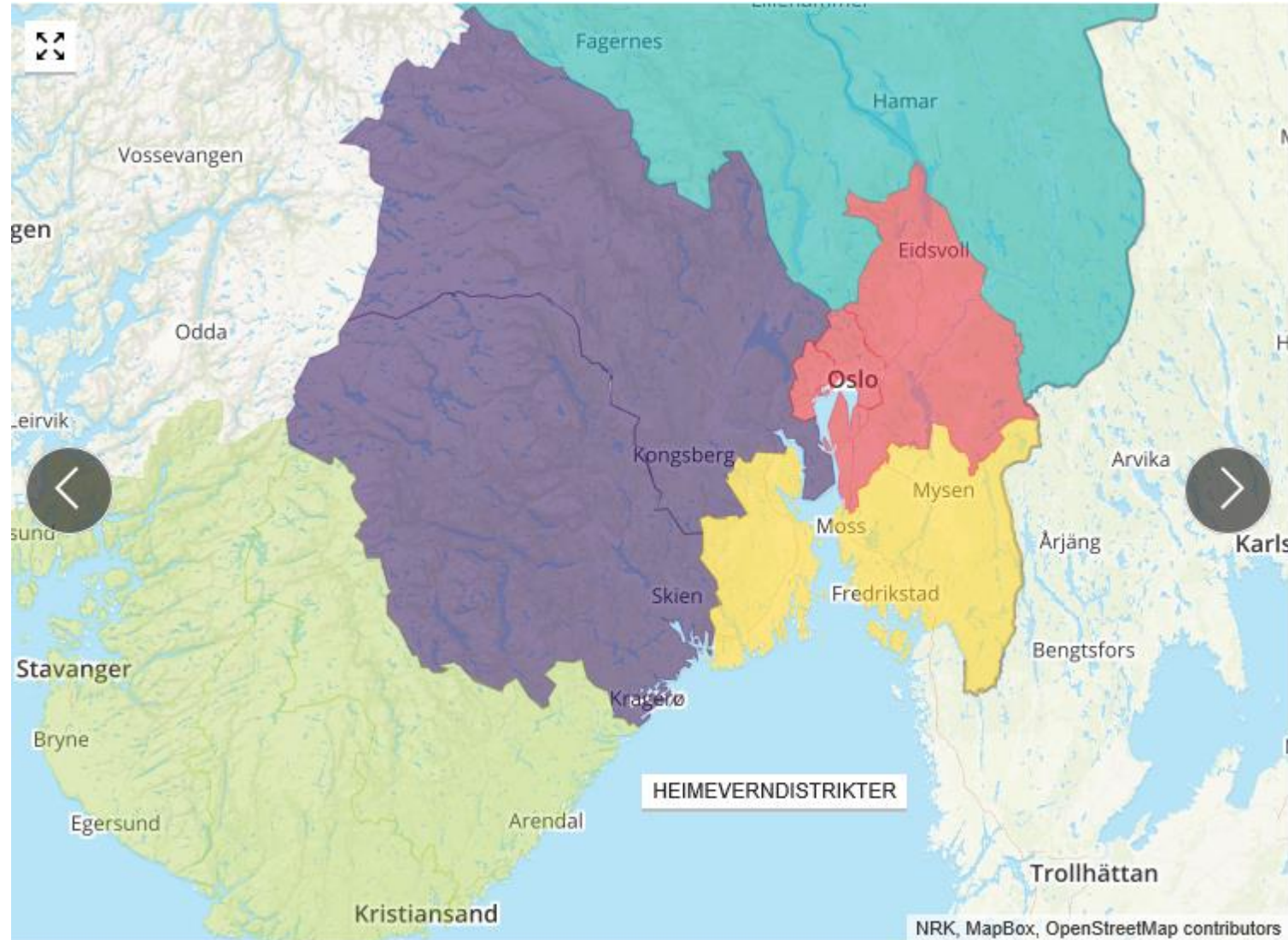
Nye regioner

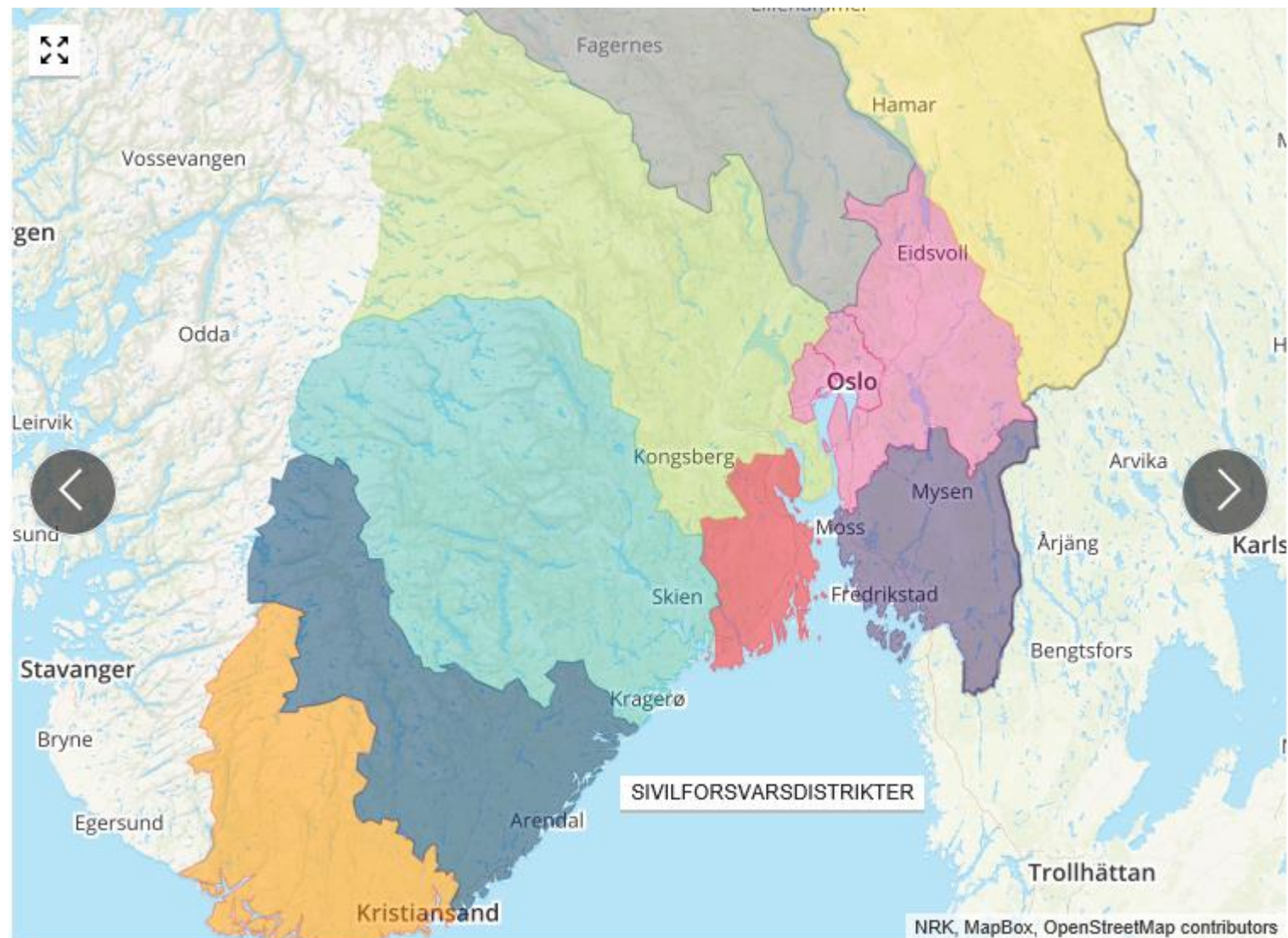
Politidistrikt

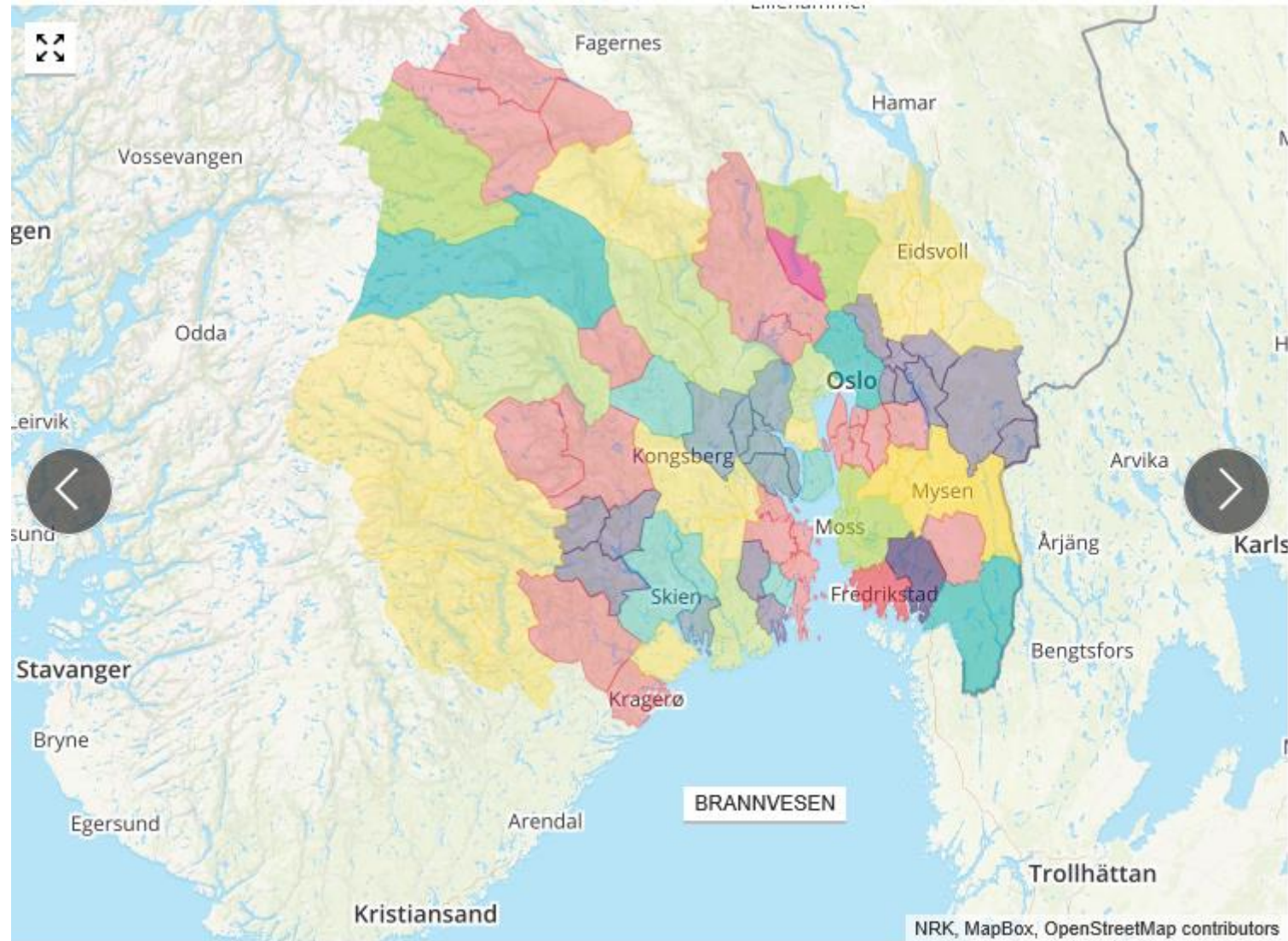
Heimevernsdistrikt

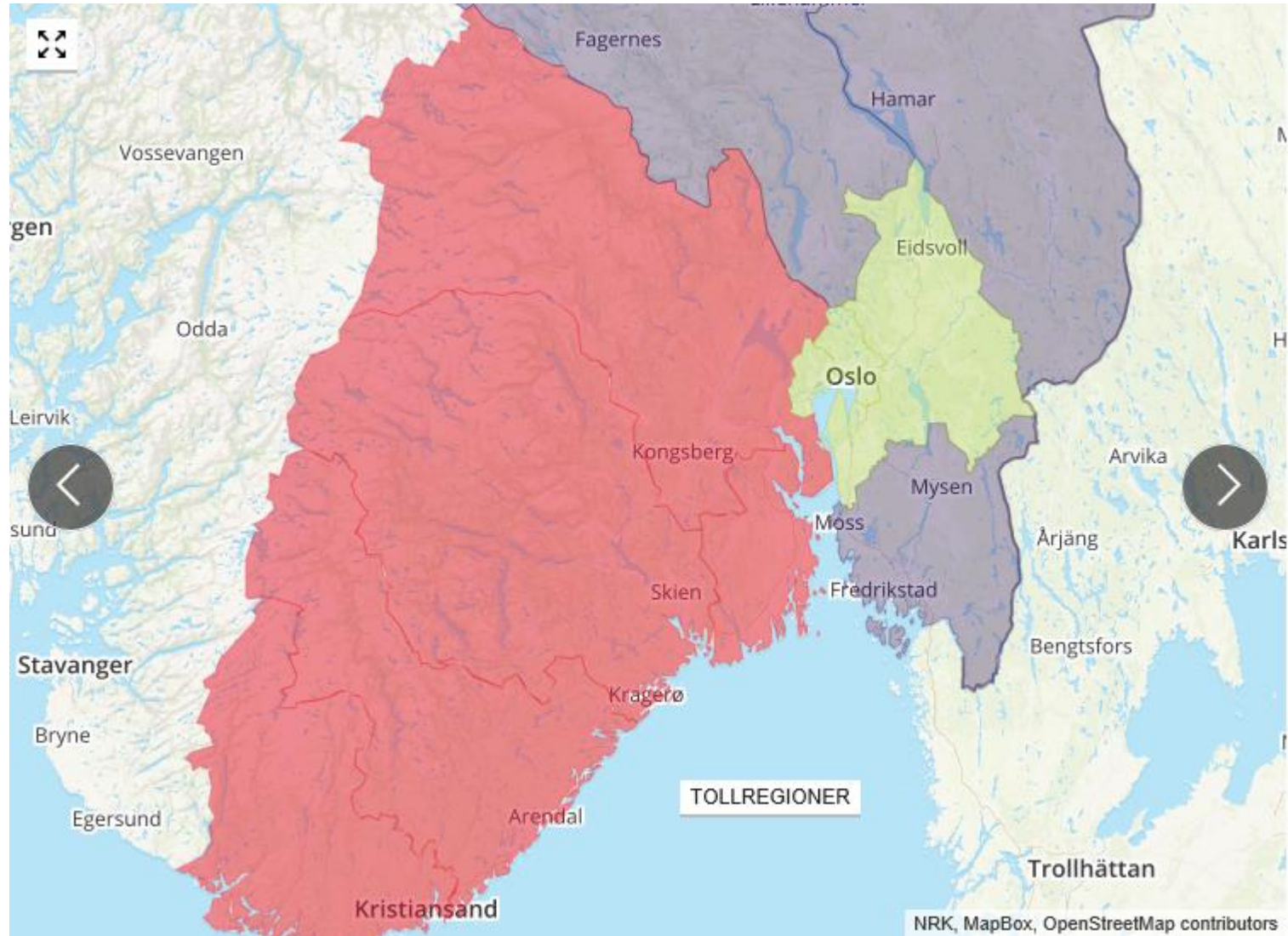
Sivilforsvarsdistrikt

Brannvesen

Tollregioner

Helseregion

Agenda

- Utfordringsbildet
- Totalforsvaret
- Litt om fylkesmannen
- Samarbeid og samvirke

Kontaktinformasjon

Sikringsradioen:

Bemannes ved behov

Nødnett:

Bemannes ved behov

Satelittelefon:

(Iridium). Bemannes ved behov

Facebook:

<https://www.facebook.com/fmveberedskap/>

Twitter:

@fmvtberedskap og @beredskapsdagen

Hjemmeside:

<https://www.fylkesmannen.no/vestfold-og-telemark/>

